

SCHOLA CANTORUM

KAROLUS MAGNUS

NIEUWSBRIEF NO. 7, NOVEMBER 2024

Lebuinuskerk, Deventer

Inhoud

- Komende optredens:**
  - Eucharistieviering in H. Antonius Abt te Wijchen
  - Kerstconcert samen met Voces Cælestes
- Terugblik:** Nacht van Goud te Deventer, 14-09-2024
- Nieuwe collectie uitvaartgezangen**
- Ons aanbod van boeken en cd's**
- Schola allerlei**

Onze achtste Nieuwsbrief verschijnt medio februari.

---

1. Komende optredens

* Zondag 1 december, eucharistieviering in H. Antonius Abt te Wijchen

Het is inmiddels een vaste gewoonte van de Schola om op de Eerste zondag van de Advent te zingen in een liturgische viering in Nijmegen of omgeving.

Op zondag 1 december zullen wij onze medewerking verlenen aan de eucharistieviering in de kerk van de H. Antonius Abt te Wijchen, Oosterweg 2, 6602 HD. Aanvang: 11 uur.

* Zaterdag 14 december, Kerstconcert samen met Voces Cælestes

Op zaterdag 14 december zal het jaarlijkse Kerstconcert plaatsvinden van ons koor samen met Voces Caelestes, de vrouwen-schola onder leiding van Hanneke van der Grinten. Op het programma staan gregoriaanse advents- en kerstgezangen. Aan de koorstemmen paart zich op enkele momenten ook de klank van de althobo.

Plaats: Dominicuskerk, Professor Molkenboerstraat 7.
Aanvang 15 uur.

Toegangskarten zijn te bestellen via:

<https://shop.ikbenaanwezig.nl/tickets/event/kerstconcert-cantorum-karolus-magnus>

Annunciatie, fragment,
ca. 1330-1340

2. Terugblik: Nacht van Goud te Deventer, 14-09-2024

De Schola was uitgenodigd op de elfde editie van de 'Nacht van Goud' te Deventer. Dat is een zaterdagavond tijdens Open Monumentendag. Er zijn dan op verschillende plekken culturele manifestaties. En heel gestructureerd. Dat werkt ook heel goed. Vanaf 20.30h tot en met 22.00h zijn er vier voorstellingen van 15 minuten op elke plek. Het publiek komt dus op exacte tijd binnen en vertrekt na 15 minuten.

De Schola zong in de grote Lebuinuskkerk. Wederom een hele eer, omdat wij door inspanningen van Stan Hollaardt bij wijze van primeur de Metten van St. Lebuinus hebben mogen zingen en ze inmiddels ook op meerdere plaatsen hebben uitgevoerd, vooral in Oost-Nederland, de werkplek van Lebuinus. Stan Hollaardt heeft meerdere van deze gezangen in het Antiphonale van Sinte Marie in de Universiteit van Utrecht uit de tweede helft 12e eeuw gevonden en herschreven, en bewerkt (Uu 406). Wij hebben een cd uitgegeven van deze gezangen, samen met een mooi boek geschreven door Gerard Pieters en Stan Hollaardt, in 2016, ten tijde van 'Deventer 1250 jaar'.

We werden in de kerk heel hartelijk ontvangen. De grote Lebuinus is imponerend en oorspronkelijk, vooral 's avonds in een zekere leegheid. Achterin, in zijn sarcofaag, waakt St. Radboud, de naamgever van de Nijmeegse Universiteit. De akoestiek is daar grandioos. Ook de *mise en scène* is prachtig: een rij stoelen in een halve maancirkel, en daarom heen een krans stoelen voor het luisterende publiek.

De presentatie was intiem en indringend, de zangers allen in benedictijner kovel. Stan Hollaardt gaf bij elk gezang een korte mondelinge toelichting in aansprekend Hollands. Dat is een verademing voor het publiek, daar de grijpbaar-

heid en bevatbaarheid van een gezang een stuk groter en intenser wordt.

Wij begonnen met 'Bonorum omnium armis beatus', een ere-responsorium met Lebuinus als strijder voor het geloof. Hier hoor je echt een ander soort gregoriaans, van een Nederlandse componist (rondom 1200). Het is een lastig gezang om te zingen, als je niet geoefend zou zijn.

Het volgende gezang, 'Fide Deo', kan opgenomen worden in de Deventer erehaag van spreuken en gezangen. Door Stan Hollaardt getoonzet. Een stuk tekst geschreven door Gualterus Sylvanus, rondom 1615, rector van de Latijnse School. De tekst staat aan de voet van de 'lantaarn' van de Lebuinustoren, gebouwd door Hendrick de Keyser: 'Fide Deo, Vigila, Consule, Fortis Age', 'vertrouw op God, wees waakzaam, denk goed na, handel dapper'. Het is een zeer mooie, oproepende en inprentende gregoriaanse melodie. Het zal zeker meer gezongen en gehoord gaan worden! En Stan heeft zich hiermede vereeuwigd!

Wij zongen daarna een norbertijns 'Salve Regina'. Een gregoriaans Salve Regina behoort tot de uiterst lichte en verheven en ontvankelijke en tedere gezangen, van mens tot mens en tot moeder. Hoewel men dat niet zo gauw gewaarwordt, geeft een Salve Regina een sterke beroering van binnen. Het norbertijnse Salve Regina heeft een aparte plaats in ons Schola-hart.

Als laatste 'Votum Deus Arbitrator', een hymne ter ere van Lebuinus. De tekst is van ene Hucbald, uit de Vita Lebuini (920). Het gezang bezingt Lebuinus als leider en voorganger in de vroege tijd van de gevaarlijke kerstening in de oostelijke Nederlanden. Lebuinus (Liafwinn) kwam in 760 naar Oost-Nederland en had in Wilp een kapel en religieus centrum. In 768 waagde hij de oversteek van de IJssel en bouwde op de plek van de huidige grote Lebuinus een houten kapel. Hij mocht niet lang arbeiden: in 774 overleed hij te Deventer en werd begraven in of achter de kerk van Wilp.

Edo Fennema

3. Nieuwe collectie uitvaartgezangen

Het begon slechts te worden, het zwarte uitvaartboekje dat de Schola gebruikt bij het zingen van uitvaarten. En dat was niet alleen uiterlijk het geval, maar ook inhoudelijk. Het kleine boekje pulde uit van alle mogelijke losse vellen, velletjes en aanvullingen. Tijd dus voor iets nieuws: een groter formaat, maar ook inhoudelijk meer bij de tijd.

In vroeger tijden stond het repertoire van de uitvaartmis vast als een klassiek repertoire: introitus 'Requiem aeternam', schuldbelijdenis, graduale 'Requiem aeternam', sequentia 'Dies irae', offertorium 'Domine Iesu Christe', communio 'Lux aeterna', absolute 'Subvenite' en ten slotte het 'In paradisum'. Maar sinds het Tweede Vaticaans concilie (zeg maar vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw) is er op maatschappelijk en kerkelijk vlak veel gebeurd. De toenemende individualisering heeft er in hoge mate

aan bijgedragen dat, naast het aloude gregoriaans en de Latijnse liturgie, de liturgie in de landstalen een grote opgang beleefde. En voor wat betreft de muziek werd vaak aansluiting gevonden bij bekende profane liederen.

'Waarom zouden gezangen niet kunnen aansluiten bij dankbaarheid voor een voltooid leven, waarom niet iets mogen uitstralen van de hemelse vreugde?'

In toenemende mate ook kwam de overledene zelf centraal te staan in de uitvaartplechtigheden: toespraken, In memoriams, levenslopen in allerlei varianten.

En dan: de uitvaartmis maakt(e) dikwijls plaats voor vieringen geleid door voorgangers andere dan priesters. Bijeenkomsten in crematoria zijn heden ten dage minstens zo gangbaar als kerkelijke diensten. Cere-

monies op natuurbegraafplaatsen zijn sterk in opkomst.

Vaticanum II heeft genoemde ontwikkelingen als het ware voorvoeld door een breed repertoire van uitvaartgezangen aan te bieden. Qua inhoud veel minder somber dan het tot dan toe gebruikelijke. Waarom zouden gezangen niet kunnen aansluiten bij dankbaarheid voor een voltooid leven, waarom niet iets mogen uitstralen van de hemelse vreugde? Zo past het 'Subvenite' uitstekend als openingsgezing van een Mis, uitvaartdienst, of hoe je het noemen wilt. Qua inhoud sluit het naadloos aan bij de slotzang 'In paradisum'. En hoe vreugdevol klinkt als begin het 'Laetare' met in zijn versteekst 'Laetatus sum ... in domum Domini ibimus' ('ik ben verheugd ... wij gaan op naar het huis van de Heer').

De nieuwe uitvaartbundel van de Schola bevat een vijftigtal schitterende gregoriaanse gezangen in allerlei genres: psalmen, hymnes en antifonen. Het is een 23-ringsband in A4-formaat geworden. De gezangen zitten in plastic hoezen zodat ze ook in de open lucht gebruikt kunnen worden. Op korte termijn wordt de volledige lijst van die gezangen op de website gepubliceerd. Bij elk gezang wordt met enige woorden de (gevoels)inhoud geduid.

Stan Hollaardt, dirigent

4. Ons aanbod van boeken en cd's

Ook na het lustrumjaar 2023 houdt de Schola de prijzen van haar boeken en CD's zo laag mogelijk. Hieronder staat het overzicht van ons aanbod en de prijzen zoals die gelden per 1 juli 2024. Op <https://www.karolus-magnus.nl/bestelling-cd-of-boek/> kunt u uw keuze kenbaar maken.

Boeken

- *Hoogtepunten uit de gregoriaanse traditie, een liturgisch en historisch perspectief.*
Auteur: Augustinus Hollaardt O.P.
Tweede druk (2018): € 15,—
Derde druk (2023): € 28,50
- *Lebuinus herontdekt. Een bezongen heilige.*
Auteurs: Stan Hollaardt en Gerard Pieters. € 5,—
- *De restauratie van het gregoriaans, een gebed zonder end.*
Auteur: Jacques Janssen.
Tweede druk: € 68,95.

Losse cd's

- *900 jaar Norbertijnen, eemfeest in coronatijd.* € 5,--
- *Metten van Sint Lebuinus.* € 5,--
- *The Martyred Virgins.* € 8,--
- *Imago Christi* (dubbel-CD). € 4,--
- *La Divina Commedia Gregoriana* (dubbel-CD). € 16,--
- *Media Vita.* € 5,--
- *O Virgo Mater.* € 8,--

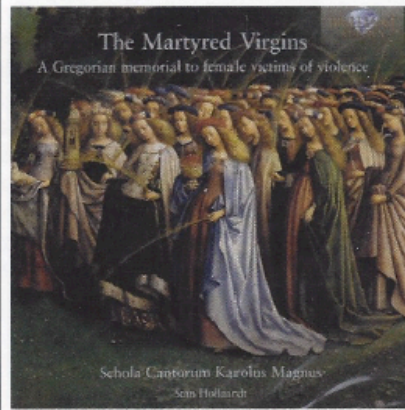
Alle prijzen zijn exclusief verzendkosten. De Schola berekent geen BTW.

Meer informatie over de inhoud van onze boeken en cd's vindt u op de volgende twee pagina's.

‘O Virgo Mater’

Deze cd bevat bekende en minder bekende gregoriaanse gezangen van de Mariafeesten: o.a. Ave Maria, Salve Regina, Regina caeli, Magnificat, Alma Redemptoris Mater, Ave maris stella, Stirps Jesse, Salve sancta Parens, Laetabundus en O Virgo Mater. Daarnaast worden verschillende gezangen voorafgegaan of gevolgd door een orgel improvisatie van de Nijmeegse organist Berry van Berkum. Prijs € 8,-

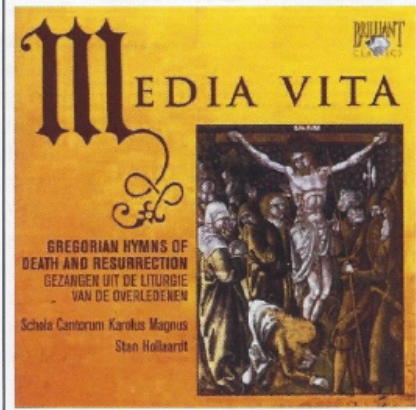

‘The martyred virgins’

Een heel bijzonder project ligt ten grondslag aan deze cd. Met als uitgangspunt de maagd-martelaressen uit de eerste christentijd wordt de lijn van geweld tegen vrouwen en de aantasting van de integriteit van de mens in zijn algemeenheid doorgetrokken naar de moderne tijd. Daarom zijn de teksten die gesproken en gezongen worden van alle tijd: over Amon en Tamar uit het Oude Testament, de heilige Agnes, Keetje Tippel, The men who killed me (over Ruandese vrouwen die slachtoffer werden van seksueel geweld), The Magdalen (over internaten waarin meisjes na de bevalling hun kind moesten afstaan), de heilige teksten van Naeeda Aurangzeb.

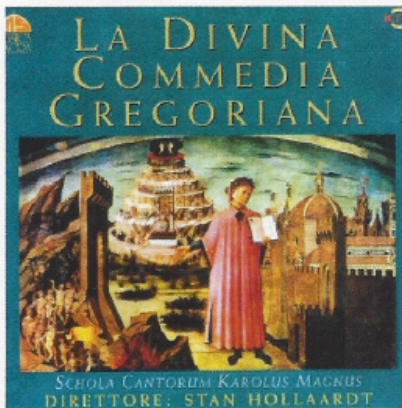
Gezangen: Judica me Deus, Improperium, Vox in Rama, Christus factus est, Ave verum corpus, Magnificat e.v.a. Deze cd is een gezongen monument waarin het geweld tegen alle vrouwen, over de gehele wereld, herdacht wordt. Zo wordt het oude Gregoriaans in een moderne context geplaatst.

Uitgebreid booklet met de teksten in het Latijn, Nederlands en Engels. Prijs € 8,- (waarvan een deel geschonken wordt aan een ‘blijf-van-mijn-lif-huis’ in Ethiopië).

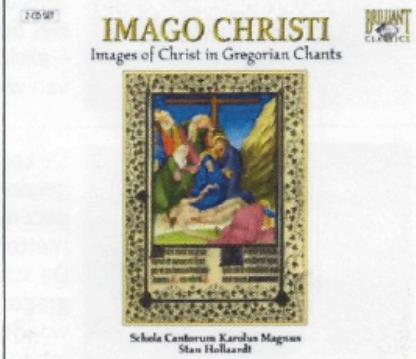
‘Media vita’

Midden in het leven zijn wij door de dood omgeven; een cd met heel veel gregoriaanse requiem- of uitvaartgezangen. Het betreft gezangen uit de Mis en uit de getijden voor overledenen. Uiteraard treft U het In paradysum aan. Daarnaast o.a. Requiem aeternam, Kyrie eleison, Lux aeterna en het originele Dies irae. Het bijbehorende boekje bevat alle teksten in het Nederlands en het Latijn, en ook in het Engels. Prijs € 5,-

‘La Divina Commedia Gregoriana’

Deze dubbel-cd bevat in een doorlopend verhaal de wereldberoemde Goddelijke Komedie van Dante. Gregoriaanse gezangen noemt Dante voortdurend, en zeker zo interessant zijn de liederen waarnaar hij tussen de regels door verwijst. Met de Nederlandse vertaling in het booklet bij de hand volgt U de Italiaanse voorlezer. Onder de 40 gezangen: Pater noster, Gloria, Agnus Dei, Asperges me, Alleluia, Libera me, In paradysum, Dies irae, Te lucis ante terminum en de hymne van Dante gecomponeerd door Stan Hollaardt. Prijs van deze dubbel-cd € 16,- Ook is een booklet in het Engels, Frans en Italiaans beschikbaar.

‘Imago Christi’

Opnieuw een dubbel-cd. Deze keer over de figuur van Christus. Vanuit welk perspectief bekeken de apostelen hem en de Kerkvaders? Welke aspecten vonden de middeleeuwen interessant aan Christus? Welk aspect van Christus werd in de 20e eeuw vooral belicht? Totaal 26 gezangen, waaronder Kyrie eleison, Gloria, Veni Redemptor gentium, Te Deum, Vexilla regis, Jesu dulcis memoria, Magnificat en Dignus est Agnus. Prijs van deze dubbel-cd € 4,- In het booklet zijn alle teksten in het Latijn, Nederlands en Engels weergegeven.

**Boek Augustinus Hollaardt:
Hoogtepunten uit de Gregoriaanse traditie**

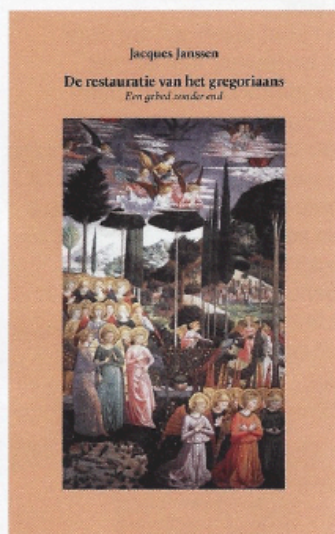
Samen met zijn broer, de dominicaan Augustinus Hollaardt, zorgde Stan Hollaardt voor de uitgave van dit rijk, gregoriaans boek. Het herbergt achtergronden van deze zang en laat gezangen horen via gratis te downloaden mp-3'tjes.

Een greep uit de inhoud: Oud-Romeinse liturgie, het Gregoriaans ten tijde van Karel de Grote, de Getijden van de dag, de grote Maria-antifonen, de gezangen van de Mis, de Advent, Kerstmis, Veertigdagentijd, oorsprong van het Allerheiligenfeest.

Live ingezongen door de schola 50 gezangen o.a. Ad te levavi (met trope), Agnus Dei IV, Alma Redemptoris mater, Attende Domine, Credo I, Dominus dixit (Kerstmis), Gloria IV, Gaudeamus, Kyrie IV, Kyrie I (met trope), Regina caeli, Rorate caeli, Salve Regina, Sanctus IV, Stabat Mater, Te Deum laudamus, Veni Sancte Spiritus (Pinksteren), Victimae paschali laudes (Pasen).

Tweede druk : € 15,00

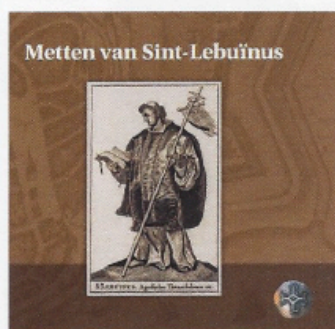
Derde druk: € 28,50

Boek Jacques Janssen:

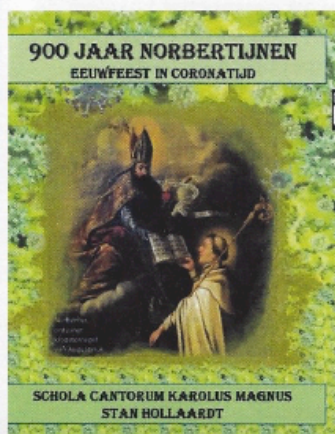
De restauratie van het gregoriaans, een gebed zonder end is de titel van een boek dat van de hand is van prof. dr. Jacques Janssen, cantor en mede-oprichter van de schola. Jacques Janssen overleed in 2018 plotseling. Dit boek is de postume uitgave van een door Stan Hollaardt vervolledigd manuscript dat in de nalatenschap van Jacques Janssen werd aangetroffen. Het bijna 500 pagina's tellende boek vertelt de volledige geschiedenis van het gregoriaans: van de joodse wortels tot de modernste toepassing ervan in de huidige tijd. Er worden tal van verbanden gelegd met uiteenlopende takken van de wetenschap: kerkgeschiedenis, liturgie, filosofie, theologie, klassieke talen en Hebreeuws, geschiedenis, psychologie, kunstgeschiedenis, literatuur en muziek. Dat de voortgang van het betoog wordt gekoppeld aan persoonlijke ervaringen van de auteur maakt dit boek tot een volstrekt uniek document. In de marge van de hoofdtekst staan bijna 40 vaak verrassende uitstapjes naar deelonderwerpen. Janssen ontpopt zich daarbij soms zelfs als een heuse detective.

Het boek is begin 2022 verschenen. Het boek telt meer dan 300 illustraties. Het kost – exclusief verzendkosten – € 68,95 en is ook via het contactformulier op de website van www.karolus-magnus.nl te bestellen.

De **Lebuïnusmetten** zijn in de 12e eeuw speciaal voor de feestdag van deze heilige gecomponeerd. De meeste gregoriaanse gezangen zijn in de Middeleeuwen gecomponeerd door muzikale monniken van wie we de naam niet weten. Deze metten zijn terug te vinden in het Antiphonale van Utrecht, manuscript NL Uu-406. De schola Karolus Magnus o.l.v. Stan Hollaardt brengt die oude, bijna verdwenen, gregoriaanse gezangen opnieuw tot leven. De cd gaat vergezeld van een boeklet waarin de teksten met vertaling zijn opgenomen. Ook wordt een toelichting op de inhoud gegeven.

Prijs € 5,-

cd '900 Jaar norbertijnen, eeuwfeest in coronatijd:

Onder de titel 900 Jaar norbertijnen, eeuwfeest in coronatijd heeft de schola op 17 oktober 2021 een live concert gegeven in de kloosterkerk van de abdij van de norbertijnen in Berne-Heeswijk. Niets anders dan een toevallige samenloop van omstandigheden heeft ertoe geleid dat gezangen rond de viering van het jubileum van het 900-jarig bestaan van de orde van de norbertijnen en gezangen ten tijde van een pandemie zijn vastgelegd op deze cd. Midden in de voorbereiding van een vreugdevol herdenkingsconcert werden we geconfronteerd met directe en indirecte gevolgen van een wereldwijde epidemie. De schola heeft het tot een van haar taken gerekend enige verlichting te brengen in de geestelijke nood die dientengevolge was ontstaan. Op basis van het door het Vaticaan uitgegeven liturgisch misformulier dat aangewend kan worden ten tijde van algehele besmetting hebben koor en dirigent zich erop toegelegd deze mis van passende gregoriaanse gezangen te voorzien. Prijs € 5,-

5. Schola allerlei

- Blij zijn we met drie nieuwe *aspirant-leden*. Zij repeteren reeds intensief mee. Van harte hopen wij dat zij over enige tijd officieel aan onze Schola kunnen worden toegevoegd.
Nieuwe zangers, jong (heel graag!) of al wat ouder (geen enkel probleem!) zijn hartelijk welkom. Aspirant-zangers dienen te beschikken over enige zangtechnische vaardigheden. De Schola voorziet in een interne opleiding.
- Vanaf de afgelopen zomer maken wij gebruik van een *andere repetitieruimte*. Eerder repeteerden wij in de Heilige Antonius van Padua-Sint Annakerk aan de Groenestraat. En nog eerder lange tijd in de Lourdeskerk. Maar nu is de Petrus Canisiuskerk aan de Molenstraat de vaste stek voor onze repetities.
- Belangrijk voor onze donateurs: de Schola is sinds kort een culturele ANBI-instelling. Uw giften zijn aftrekbaar voor de fiscus. Het bankrekeningnummer van de Schola (IBAN) is:
NL90 TRIO 0320 4159 96,
ten name van Schola Cantorum Karolus Magnus.

Secretariaat: Hindestraat 11, 6531 KG Nijmegen
Tel. 024 - 3540264 • E-mail: hhfennema@hotmail.com
Website: www.karolus-magnus.nl

**Gregoriaanse zang, stilte en
beroering door Karolus Magnus
is bijgeschreven in de Inventaris
Immaterieel Erfgoed Nederland**